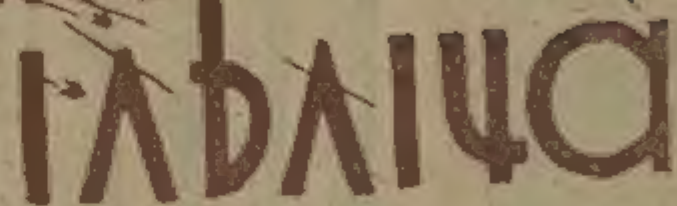
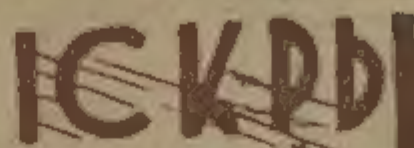

ІСКРЫ ІЛЬІЧА

НЯХАІ ЖЫВЕ
СУСВЕТНЫ
КАСТРЫЧНІК

№10

У ЛІСТАПАДЗЕ—НАШ ЮБІЛЕЙ

У лістападзе месяцы газеты „Піонэр Беларусі“, „Юнгер Ле-нінец“ і наша часопісь „Іскры Ільліча“ будуць сьвяткаваць свой 2-х гадовы юбілей. Спаўняецца два гады, як па пастанове 1-га Усе-беларускага зьлёту піонэраў пачалі выходзіць гэтыя выданьні.

За гэты невялікі час газеты і часопісь маюць многа дасягнень-няў. Яны сталі арганізатарамі дзяцей працоўных на актыўны ўдзел у соцыялістычным будаўніцтве. Яны многа дапамагаюць у што-дзённай рабоце піонэраў, акцябратаў, школьнікаў. Таму ня дзіва, што дзесяткі тысяч дзяцей выпісваюць і чытаюць свае газеты і часопісь.

Чым-жа акцябратаў і ўсе малодшыя дзеці павінны сустрэць юбілей свае часопісі „Іскры Ільліча“? Якімі падарункамі павінны адзначыць яго?

— Павялічыць свой удзел у соцыялістычным будаўніцтве, больш аддаваць увагі вучобе—вось чым павінны адзначыць нашы чытачы юбілей свае часопісі.

У часопісь яшчэ мала дзяцей самі пішуць допісы. І вось у адзнаку юбілею трэба павялічыць рады дзяткараў часопісі. Пашлем у часопісь больш сваіх допісаў, вершаў, апавяданьняў, малюнкаў.

Зусім мала яшчэ дзяцей выпісваюць і чытаюць часопісь „Іскры Ільліча“. У падарунак да юбілею—павялічым колькасць чытачоў часопісі. Наша задача: да юбілею дасягнуць 10 тыс. падпішчыкаў.

— Піонэры, акцябратаў, дзяткоры! Ваш абавязак узмацніць! работу з часопісьсю, павялічыць у сябе ў атрадзе, групе лік пад-пішчыкаў.

— Павадыры, настаўнікі, бацькі! Вы павінны паклапаціцца аб тым, каб усе дзеці малодшага ўзросту чыталі сваю часопісь „Іскры Ільліча“.

ШТОМЕСЯЧНАЯ ЧАСОПІСЬ ДЛЯ МЕНШЫХ ДЗЯЦЕЙ

ІСКРА

ОРГАН

ЦК ЛКСМБ І
НАРКАМАСВЕТЫ

Год выдання 3-ці

ІАДАЦА

Умовы падпіскі:

На 1 месяц . . 15 к.
На 3 м-ца . . 45 к.
На 6 м-цаў . . 90 к.
На 1 год . . 1 р. 80 к.

№ 10 настрывнік 1931 г.

Адрас рэдакцыі і кваторы:
МЕНСК, КОМСАМОЛЬСКАЯ, 25

У. І. ЛЕНІН—ПРАВАДЫР РЭВОЛЮЦЫІ

Тав. Ленін заўсёды быў на самых адказных франтах рэволюцыі, сярод працоўных, якіх ён вёў на змаганьне супроць буржуазіі.

На здымку—працоўныя слухаюць свайго правадыра. (З малюнку мастака КУСТОДЗІЕВА).

Ліст. 1983 г. 87 1188.

Краіне Саветаў—14 год

Гэта было ўлетку 1914 году.

Над усім сьветам завіхрыліся грозныя буры надыходзячай навальніцы...

— Божа, цара храні!...— надрываліся галасы афіцэраў, папоў, багатых гандляроў, памешчыкаў і капіталістаў. Так сьпявалі ў Маскве, у Санкт-Пецярбурзе, у Менску і ў іншых гарадох тагочаснай Расіі.

— Слава Нямецчыне! Слава Кайзэру!—крычалі людзі ў паліцэйскіх вопратках і іншыя на іх падобныя.

— На нас напалі рускія!—крычала буржуазія Нямецчыны.

— Немцы абвясьцілі нам вайну і хочуць захапіць нашу бацькаўшчыну!—расьпіналіся ў ляманце буржуазія і яе прыхільнікі ў Расіі.

Так пачалася імперыялістычная вайна. Масы працоўных Нямецчыны, Англіі, Расіі і іншых краін былі абмануты і ўцягнуты ў гэтую жудасную сусьветную бойню. Працоўныя ня ведалі сапраўдных прычын вайны. Яны ня ведалі таго, што вайна патрэбна толькі капіталістам.

Правадыроў рабочых—комуністаў,—якія выступілі супроць вайны, буржуазія хутка пастаралася пасадзіць у турмы, за-

гнаць у надполье. Правадыр нямецкага пролетарыяту **Карл Лібкнехт** быў пасаджаны ў турму Кайзэрам у 1914 г., дзе ён прасядзеў аж да 1918 г.

Капіталісты нажываліся ад вайны. Усе свае заводы яны перавярнулі ў фабрыкі сьмерці; рыхтавалі на іх зброю і за дарагую цану збывалі для арміі. А працоўныя пакідалі сваіх галодных дзяцей, запустыцелыя

Прэч буржуяў! Няхай жыве сьветныя Кастрычнікі! (Нямецкія піонэры на дэманстрацыі).

гаспадаркі ды ішлі паміраць „за бацькаўшчыну“.

За час вайны на ўсіх франтах было паранена 20 мільёнаў чалавек. З іх больш за 10 мільёнаў засталіся назаўсёды каленамі. 10 мільёнаў было забіта.

На трэцім го зе вайны расійскія рабочыя і сяляне ў шэрых салдацкіх шынэлях паўсталі супроць цара.

Яны хацелі міру і хлеба для галодных. А памешчыкі і фабрыканы хацелі ўсё-ж перамагчы Нямеччыну—уладаць над усім сьветам. Яны нават згоды былі дзеля віду скінуць цара. Цар для іх быў толькі **жывою лальнаю**, якая выпаўняла іх жаданьні. І такую ляльку ня цяжка знайсці другую. Ня так важна, як яна будзе называцца—цар альбо прэзідэнт.

Але рабочыя і сяляне ў шэрых шынэлях многа чаго зразумелі за час вайны. Яны ўжо ведалі, чаго дамагаецца буржуазія. Цара скінулі, а парадак ад гэтага яны не змяніўся.

І вось тады тыя-ж рабочыя і тыя-ж сяляне, пад кіраўніцтвам **комуністчнае партыі і яе правадзіцеля т. Леніна**, павярнулі штыкі супроць багатых.

Нявольнікі капіталу (турма ў фашысцкай Польшчы).

Гэта было ў Кастрычніку 1917 году.

Праз некаторы час нямецкія рабочыя і сяляне таксама паўсталі супроць Кайзэра. Нямецкія капіталісты напалохаліся. Яны ўжо ведалі пра расійскую Кастрычніцкую рэвалюцыю і не хацелі страціць свайго панавання. І яны згадзіліся на мір, каб зараз-жа расправіцца са сваімі рабочымі і сялянамі—недапусьціць рэвалюцыі.

Так скончылася сусьветная бойня.

Але вайна ў Расіі на гэтым яшчэ ня скончылася. Буржуазія і ўсе здраднікі працоўных—соцыял-дэмакраты, эсэры і інш. разам з замежнымі капіталістамі паўсталі супроць Саветаў. **Толькі-ж цяпер у**

гэтай вайне працоўныя ўжо добра ведалі сапраўдныя прычыны вайны і хто іх вораг. Чырвоная армія ўпарта і гераічна абараняла краіну Саветаў. І яна перамагла.

14 год мінула краіне Саветаў. За гэты кароткі час мы пасьпелі ня толькі аднавіць разбураную вайною шматмільённую краіну, але і з посьпехам распачаць пабудову соцыялізму.

Буржуазія шалее ад нашых посьпехаў. Ва ўсіх буйных капіталістычных краінах вырасталіся нячужаны крызіс. Фабрыкі выкінулі на вуліцы мільёны беспрацоўных. І адзіны выхад рабочыя бачаць толькі ў зьнішчэньні буржуазіі ды стварэньні сваёй Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі. Працоўныя ведаюць пра нашу краіну, дзе няма крызісаў, дзе няма

беспрацоўя, а ёсьць нячужаны рост і росквіт.

СССР — бацькаўшчына сьветлага пролетарыату, прыклад для ўсіх працоўных.

Капіталісты з усіх сіл востраць зброю супроць СССР, рыхтуюць вайну. Але сьвядомыя рабочыя ўсяго сьвету таксама не чакаюць: яны рыхтуюцца, пад кіраўніцтвам камуністычных партый, на апошні і рашучы бой з буржуазіяй.

Наша чырвоная армія цвёрда стаіць на варце заваёўнастрычніка.

На падрыхтоўку вайны мы адказваем капіталістам яшчэ большым узмацненьнем краіны Саветаў, яшчэ большым умацаваньнем яе магутнасьці і абароназдольнасьці.

Акцябраты! ваша задача: дапамагаць піонэрам і комсамольцам у змаганьні за справу Леніна — за соцыялізм.

Апавяданьне Л. Чарняўскай
Малюнкі А. Тычыны

Жук грэўся ў вячэрніх праменьнях веснавога сонейка. Ён раскінуўся на зямлі сваім гладкім чорным целам і драмаў, часам шумна чмыхаючы носам.

Рыпнулі дзьверы з хаты на двор. Жук расплюшчыў адно вока. На ганку стаяў яго малады гаспадар Мікола.

Сабака яшчэ ня мог перасіліць салодкае дрымоты, але ў знак таго, што ён усё чуе і гатоў, калі трэба, служыць гаспадару, застукаў хвастом па зямлі.

Мікола ў задуме стаяў на ганку, зьлёгка прытупваючы адной нагой. Потым ён ціханька сьвіснуў.

Жук адразу-ж усхапіўся на ногі.

Мікола вышаў на гарод і павярнуў загуменьнямі, сьцежкаю ў бок лесу.

Жук паслухмяна ішоў за ім сьледам. Такая іхная падарож— ня была першаю.

Першы раз, як ішлі, Жук, узварушаны подыхамі вясны, кідаўся наперад, убок, нюхаў паветра, макраватую зямлю, але ціхі голас і сьвіст Міколы ўвесь час стрымлівалі яго. Мікола нават схапіў яго тады

Мікола сьвіснуў доўга і працяг-
ліва...

*Жук убачыў, як жасўнер навёў
стрэльбу проста на яго...*

хім сьвістам. І да шырокага камля, некім сьсечанага, абцярэбленага, але ня прыбранага нікім дрэва, пачалі зьбірацца людзі — хлапцы Міколінага веку.

Жук лёг паводаць. Ён выцягнуў галаву, паклаў яе на лапы. Мікола сказаў яму: „Пільнуй, Жук!“ — і Жук быў на варце.

Ён вушамі і сваім чулым носам прыслухаўся, прынюхваўся да кожнага шолаху, да кожнага паху. Пах тых ліхіх наездных людзей, што апошнім часам часта зьяўляліся ў вёсцы, Жук добра ведаў. З іхным прыходам неразлучны былі крыкі, плач, заядлы сабачы брэх, стук, грукат, сьвіны піск, часам страляніна, а потым панурая маўклівая злосьць людзей.

Гэты вечар Жуку давялося нядоўга вартаваць. Хлапцоў было менш, чым заўсёды і па рухах, па трывожным твары свайго гаспадара, Жук адчуваў яго неспакойны настрой. Няпрыметнымі ценямі пахаваліся ўсе ў гушчары лесу.

Цямнелася.

На кругавідзе паволі вылазіў на неба шырокі круглы месяц.

за хіб і павёў побач з сабою.

Жук, нарэшце, зразумеў, чаго ад яго хоча гаспадар, лізнуў руку і пакорна пацягнуўся ззаду, не астаючыся ні на крок.

Лес ужо прыбраўся зялёным лісьцем. Ад ві ўготнай зямлі так выразна адбіваліся розныя пахі. Пахла сьлядамі мышэй, зайцаў, сьлядамі нябачных насельнікаў густога лесу, і Жуку, — проста не сьцярапець, — хацелася дасачыць, зразумець сваім чулым носам кожны сьлед, кожны пах.

Але Мікола ішоў у глыб лесу, і пакорны сабака цягнуўся ззаду.

Мікола сьвіснуў доўга і працяглава. У адказ адгукнуліся ці-

Жук ня любіў поўні. Яму заўсёды хацелася завьць, глядзячы, як узлазіць усё вышэй і быццам сьціскаецца, набіраючы сьвятла, жоўты круг.

Мікола і назад ішоў у тэй самай задуме. Раз загаварыў голасна.

— Уцякаць трэба... Так, Жук?

Жук павіляў хвастом і лізнуў яму руку.

Старая гаспадыня была таксама нечым устрывожана. Вячэра няпрыбраная заставалася на сталі. Маці соўгалася па хаце. Яна то пачынала складаць хлеб, тую-сюю адзежынку ў торбачку, то кідалася абнімаць Міколу, хліпала, выцірала сьлёзы.

Калі Жук нясумысьля трапіў ёй пад ногі, яна піхнула яго і выгнала за дзьверы. І Мікола не заступіўся.

Поўны месяц ужо высока вісеў на небе. Жук ня стрымаўся і, падняўшы морду, завьў тонкім, не сваім голасам,—брахаў ён заўсёды гулка і басавіта.

— Чаго ты выеш?! — замахнулася на яго гаспадыня, вышаўшы на ганак. — Пашоў! — і прагнала яго пад павець.

Жук доўга ляжаў пад павецьцю. Ён ужо больш ня выў, нават не брахаў, а толькі бурчэў нясьціхана. Потым, раптам устаў, увесь настабурчыўшыся. Зусім выразна і недалёка сярод цішыні ночы ён пачуў мяккі тупат конскіх капытоў і тарахценьне брычкі. Бліжэй і бліжэй. З заядлым брэхам кінуўся Жук пад вароты.

А з дзьвярэй, што вялі з хаты на двор, выбег Мікола. І тое, што заўсёды было звязана з начным наездам жандараў, адбылося і цяпер. Крыкі на дварэ, крыкі на вуліцы.

Закасмцянула маці. Высахлі сьлёзы. Ня можа больш плакаць...

Жук брахаў і кідаўся, як шалёны. Грымнуў стрэл за гумном. Грымнуў стрэл на дварэ. Потым Жук убачыў, як жаўнер навёў стрэльбу проста на яго. Ён адчуў такі страх, што запоўз пад сьвіронак і бурчэў там, але вылазіць не адважваўся. Заядла брахалі сабакі ў вёсцы.

Чуў Жук плач гаспадыні, грубыя, злыя, чужыя галасы і раптам між іх пачуў Міколін голас. Яшчэ мацней плакала гаспадыня.

Жук падпоўз бліжэй да вылазу. Са двара галасы перакінуліся ў хату, на вуліцу.

Доўга цягнуўся час.

Жук, нарэшце, вылез і быццам, адчуваючы, што цяпер нельга брахаць, ён толькі пільна наставіў вушы. Поўны месяц заліваў двор сьвятлом.

Гаспадыня галасіла ўжо на вуліцы. Жук прашчаміўся пад варотамі.

Адпіхнулі старую маці ад сына, зьвязалі яму рукі і павезьлі з сабою. Затарахцела брычка. Коньнікі паскакалі наперад.

Ні разу не аставаўся Жук ад свайго гаспадара, але сёньня той страх, што загнаў яго пад сьвіронак, яшчэ вісеў над ім. Убіўшы хвост у ногі, панурыўшыся, глядзеў ён як шпарка коціцца брычка.

Закасьцянела маці. Высахлі сьлёзы. Ня можа больш плакаць. Стаіць і ня чуе, што гавораць, пытаюцца падышоўшыя цяпер людзі.

Трапіла яна поглядам на Жука і нібы ён самым блізкім быў для яе пасьля сына. Не да людзей, да сабакі загаварыла маці.

— Забралі Міколу, Жук. Чуеш, Жук?

Жук, відома, не разумеў таго, што казалі старая. Зразумеў, што памінае яна Міколу, і гук яе голасу быццам падштурхнуў яго. Ён забігаў, панюхаў сьляды, стаў, моцна пацягнуў носам паветра і панёўся на ўздагон брычцы.

Брычка ехала шпарка, але Жук умеў бегаць. Нейкі інстынкт самазахаваньня казаў яму, што трэба трымацца здалёк, і ён бег не дарогаю, а як воўк, туляючыся па кустох.

Нарэшце, брычка пад'ехала да будынку, што стаяў на шляху, збоку ад вялікага сяла. Там быў постэрунак, і ў вокнах сьвяціўся агонь.

Брычка стала, легіянеры выляцелі і, штурхаючы Міколу, павялі яго ў будынак.

Жук прытуліўся паводаль ля плоту, але так, што бачыў дзверы ганку, аблітыя месячным сьвятлом.

Месяц ужо бялеў. Неба рабілася шэрым. Пераклікаліся пеўні ў сяле. Па шляху праскакаў адзін коньнік, другі. Першы спыніўся ля будынку, саскочыў з каня, хапаючыся, прывязаў яго да дрэва і схаваўся ў дзвярох.

Здалёку, на шляху пачулася туркатаньне колаў па мяккай дарозе. Пры першых праменьнях сонца залюднела каля будынку. Стаяў абоз, бегалі і лаяліся жаўнеры.

Як быццам вітаючы ўсход сонца, на ўсходзе-ж вухнулі гарматы.

Жук ведаў гэты гул, гул падобны да грому, але ўсё-ж іншы, асобны. Ён ішоў быццам з зямлі, а не з гары, як гром.

Жук усё сачыў вачыма за ганкам. Жаўнеры і людзі ў цывільнай адзежы хадзілі і выходзілі з будынку, і Жук пільна прыглядаўся да кожнага чалавека, каб не прамінуць свайго гаспадара.

Жук і не заўважыў быў, як на яго набег рабенькі сабачка і захлынуўся ў тонкім брэху. Жук вышчарыў свае моцныя зубы,

Міколу ваялі два жандары

Чысьцільшчыкі ботаў

— Як ты асьмеліўся сядзець тут? Забірай скрынку і—марш адсюль!

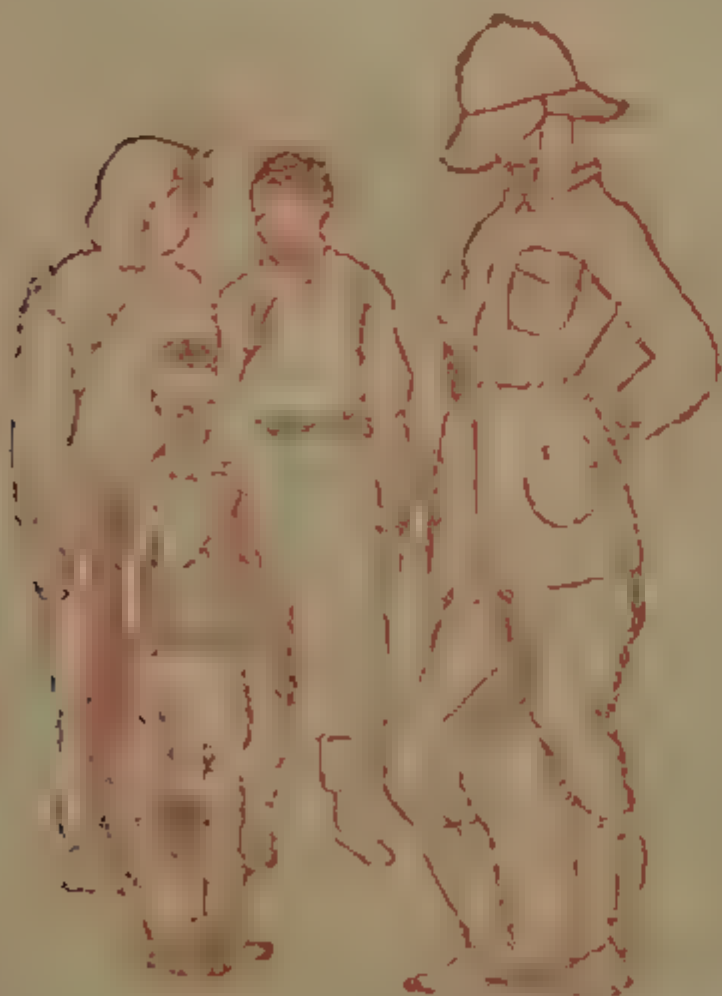
Так крычыць паліцэйскі на хлопчыка-чысьцільшчыка абутку.

Паліцыя ў Нью-Ёрку не дае гэтым дзецям спакою. Паліцыя патрабуе, каб яны плацілі падатак.

Сярод іх ёсьць і піонэры.

І вось нядаўна чысьцільшчыкі абутку ў Нью-Ёрку зрабілі дэманстрацыю. Яны вывелі на вуліцу восем тысяч дзяцей.

Паліцыя спужалася, і цяпер чысьцільшчыкі могуць чысьціць абутак, дзе ім захочацца.

Дзеці—нявольнікі

— Пакажы зубы.

— Колькі табе гадоў?

Гэта высокі чалавек аглядае на кірмашы 13-гадовага хлопчыка. Адбываецца гэта ў Кітаі. У горадзе Нанкіне. Хто гэта высокі чалавек, навошта ён аглядае так уважліва Кітайскага хлопчыка.

Гэта ня доктар. Гэта гандляр нявольнікамі. Ён купляе хлопчыка ў бацькоў. Бацьком няма чым карміць сына і самім няма чаго есці. Вось яны і прадаюць хлопчыка.

Цяпер яго павязуць у Інда-Кітай. Там гаспадары—францускія капіталісты прымусяць яго працаваць 14 гадзін у дзень на чайных плянтацыях.

Сьмерці Дайг

Я. Шварц.

У Лібэрыі, у Афрыцы, жыў хлопчык. Яго звалі Дайг. Гэта быў дужы, шустры хлопчык. Яму было 7 гадоў. Ён вельмі добра бегаў, лазіў па дрэвах. Яшчэ ўмеў ён брахаць па-сабачаму. Ён быў маленькі, худы, а брахаў як вялікі сабака, грубым голасам.

Бацьку Дайга жылося вельмі цяжка. Ён працаваў на каучуковых¹⁾ плантацыях. Стаіць каля дрэва ў балоце, па калена ў вадзе. Зьбірае цягучы сок каучуковага дрэва. Прыганяты з бізуном сочыць за бацькам Дайга—ці добра ён працуе.

Гумавымі мячыкамі, галёшамі, шынамі і сотнямі другіх гумавых рэчаў напакаваны Лёнданскі магазын „Афрыканская кампанія“. Гума для гэтых рэчаў здабыта на балотах Лібэ-

¹⁾ Каучук—дрэва, з якога здабываюць гуму.

рыі. Бацька Дайга і яшчэ тысячы нэграў здабылі каучук, з якога зроблена гума.

Аднаго разу прыганяты замахнуўся сваім бізуном на бацьку Дайга і закрычаў:—Працуй скарэй, лянiвы сабака!

— Я не нявольнік,—адказаў бацька,—ня крычы на мяне.

Прыганяты сьцегануў бізуном бацьку, аж рэха пашло па балоце.

— Ты падпісаў умову з „Афрыканскай кампаніяй“ на пяць гадоў!—закрычаў прыганяты,—калі ты ня будзеш слухаць і рабіць, што скажучь, дык цябе закуюць у ланцугі.

Бацька сьціх.

— Ага, спужаўся сабака,—крыкнуў зноў прыганяты.

Бацька павярнуўся да яго, выхвациў у яго бізун і стукнуў прыганятага ручкаю па галаве. Потым кінуўся бегчы.

— Дайг, жонка!—крыкнуў бацька.—Я загіну... Я выцяў прыганятага па галаве. За гэта—сьмерць... Мяне пакараюць трэба ўцякаць!

— Сабакі знойдуць па сьлядох — прашаптала спужаная маці.

— За мною, бацька!—сказаў раптам Дайг,—я выратую цябе. Пабяжым па наветранай дарозе.

Дайг вельмі добра лазіў па дрэвах. Вакол іх вёскі рос густы лес. Дайг ведаў дарогу, па якой можна прабрацца з дрэва на дрэва, нязлазячы ня зямлю.

Бацька згадзіўся.

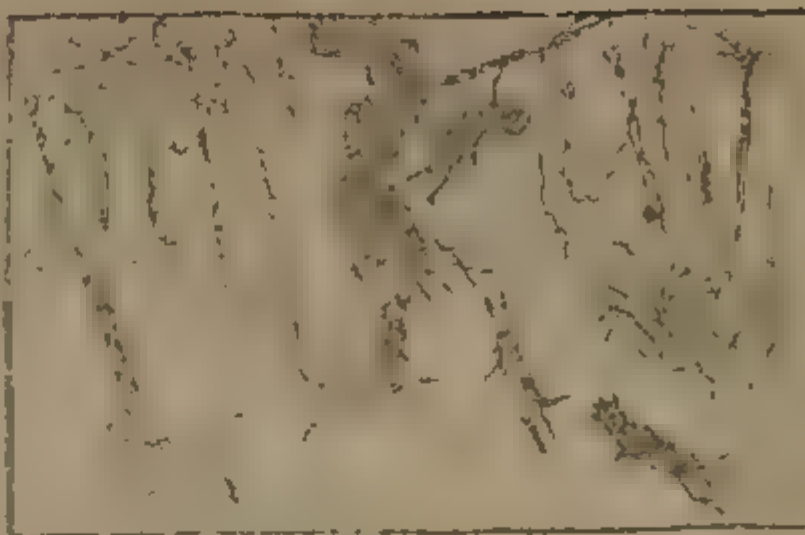
Сабакі-сышчыкі памчаліся па сьлядох Дайга і яго бацькі. Каля дрэва, дзе пачыналася наветраная дарога, сабакі затрымаліся і завылі. Адзін з тых людзей, што даганялі Дайга з бацькам, узлез на дрэва, паглядзеў у бінокаль.

— Нягоднік уцякае, як малпа, па дрэвах. Я бачу яго.

Хітрасць Дайга не ўдалася. Ён даганялі. Дайг саскочыў на зямлю.

— Куды?—закрычаў перапаханы бацька.

Дайг замест адказу забрахаў па-сабачаму. Сабакі сышчыкі адгукнуліся на яго брэх. Бацька

замёр на дрэве. Ён зразумеў намеры Дайга.

Сьмелы Дайг бег і брахаў як сабака. Сабакі пабеглі за ім. Тады Дайг зноў узлез на дрэва. Ён брахаў, бег па новай наветранай дарозе, якая вяла ў балота. Сабакі за ім. За сабакамі людзі. Дайг пабег па дрэвах над балотам. Сабакі падбеглі да вады і завылі. Далей бегчы нельга было.

Ні Дайг, ні яго бацька не загінулі. Яны ўцяклі. Але гэта выпадак. Нэгры Лібэрыі, Судана, Усходняй Афрыкі, індэйцы Бразіліі, індусы, малайцы тысячамі гінуць на баваўняных, каучуковых плянтацыях, у капальнях. Капіталісты зьдзекуюцца з іх.

Ліст да барона

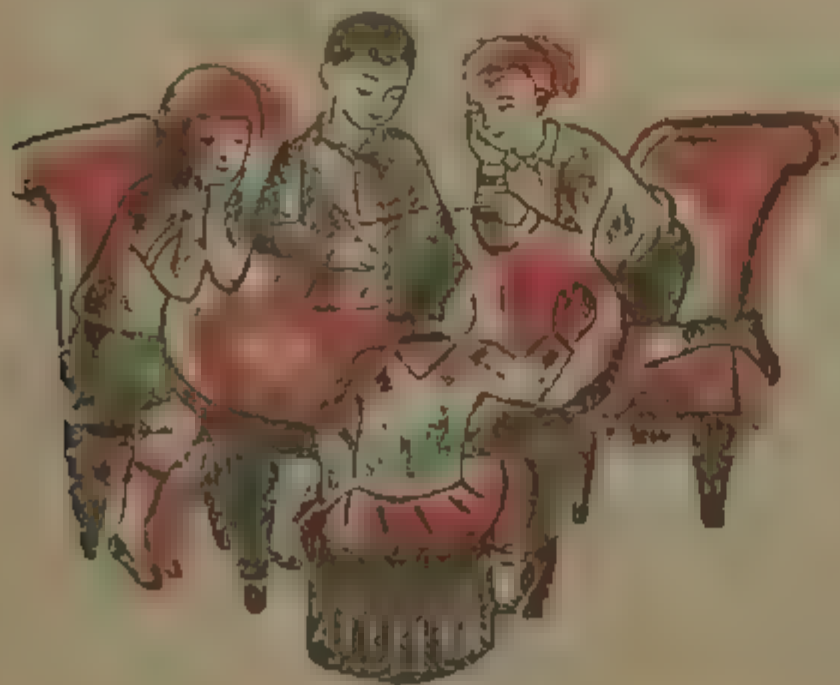
Верш А. ДАНЧЭНІ.

I.

Вялікі палац меў
І многа меў грошай
Барон фон-Дэн-Гоша.
Але прышоў к нам
Кастрычнік чырвоны,—
Патурылі прэч
З палацу барона.

Уцёк барон
У Бэрлін, за кардон.
І ў палацах панскіх
багатых

Жывуць цяпер
Піонэры і акцябраты.
І шыльда ёсць тут:
„Дзедбуд“

II.

Насупраць будынку—
Паштовая скрынка.
На ёй яскрава
Відаць аб'ява:
„Штодня тры разы
Вымаюцца лісты“.

III.

Шум і гоман
У пакоі.
Што тут робіцца такое?
Гэта дзеці пішуць ліст
А-ж у Бэрлін, за кар-
дон...

Пачытае хай барон!
„Як живецца за кар-
донам,
Фон-дэн-Гош бароне?
У вашым палацы ба-
гатым

Жывем цяпер мы—
Піонэры і акцябраты
Усё тут вучымся рабіць
І баронаў ня любіць.
А як вырасьцем, бароне,

Знойдзем вас і за
кардонам...
І тады апошні час
Прамiне ужо для вас"...

IV.

Ляціць цягнік,
Бяжыць цягнік,
Усё далей
Гоніць, гоніць.
Грукочуць рэйкі
І гудуць...
У паштовым
У вагонс
Фон-Дэн-Гошу
Ліст вязуць.

V.

У Бэрліне ліст дасталі
Ды па адрасу паслалі.

І прыносіць лістаноша
Ліст барону фон-Дэн-
Гошу.

Глядзіць барон, чытае,
Ад злосьці аж шалее,
Крычыць барон, гукае:
„Гей, лёкай,
Як сьмеў ты, варона,
Прынесьці ліст мне
З-за кардону?“
Прышоў лёкай,
Сказаў лёкай:
„Што піонэр
З СССР
Прыслаў вам ліст,
Барон фон-Гоша,
Ніяк я у тым ня ві-

нен, гэр,

Тут вінен лістаноша!..“

(З украiнскага).

(Апавяданьне з жыцця дзяцей Заходняй Беларусі)

Ціхі і маўклівы быў Арэла за працай. Твар яго заўсёды заклапочаны. Працаваў Арэла вучнем у абутковай майстэрні. Майстэрня гэта належала багатаму буржую.

Рабочыя вельмі любілі малога Арэла. Ён заўсёды любіў з імі гутарыць пра іхняе горкае жыццё. Толькі багаты гаспадар ня любіў Арэла. Лаяў яго і біў.

Часта дратва і абутак застывалі ў руках Арэла. Твар рабіўся яшчэ больш заклапочаным. Выцягвалася наперад рука з дратвай, і здавалася Арэла, што ён трымаў у руках ня дратву, а чырвоны сыцяг.

Старыя рабочыя жартавалі:

— Ты мусіць, Арэла, хочаш новы сьвет прыдумаць.

— Чаго сядзіш, шлімазал (недарэка), і завошта ты грошы

атрымліваеш, — крычаў злосна гаспадар і штурхаў Арэла ў бок нагою.

Ішлі дні. Усё так-жа сядзеў Арэла ля варштату і працягваў доўгую дратву. Твар яго быў увесь час заклапочаны.

Але неспакойна было ў майстэрні сярод рабочых. Рабочыя асьцярожна пераглядваліся і ціха аб нечым гутарылі. Чыталі нейкія лістоўкі і хаваліся, як толькі зьяўляўся гаспадар.

Ужо некалькі разоў нейчая асьцярожная рука падкладвала комуністычныя лістоўкі ў кішэні рабочым, на варштаты. Кожны дзень забіралі іх рабочыя і неслі дамоў, каб прачытаць.

Даведаўся аб гэтым гаспадар і ледзь ня лопнуў ад злосьці.

— Я злаўлю паршыўца. Я не дазволю, каб у маёй майстэрні

заходзілася бальшавіцкая зара-
за,—крычаў гаспадар.

Паліцэйскія агледзелі ўсіх ра-
бочых. Нічога не знайшлі. На
маўклівага малога Арэла ніхто
не звярнуў увагі.

Лістоўкі ўсё-ж зьяўляліся...

Сёння Арэла прышоў, як
заўсёды, раней за ўсіх і асьця-
рожна раскладаў на варштаты
комуністычныя лістоўкі. Але
здарылася няшчасьце. Вялізар-
ная, цяжкая рука паліцэйскага
схапіла Арэла за плячо.

— Дык вось хто прыносіць
лістоўкі!.. Ах ты бальшавіцкае
шчанё,—крыкнуў паліцэйскі.

Арэла забралі ў дэфэнзыву.

У дэфэнзыве разьюшаны афі-
цэр дапытваў Арэла:

— Кажы, дзе браў лістоўкі?

*Цяжкая рука паліцэйскага
схапіла Арэла за плячо.*

Арэла маўчаў, апусьціўшы
ўніз галаву.

— Кажы, бо заб'ю, як са-
баку,—крыкнуў афіцэр і стук-
нуў ботам у твар малому Арэла.

Арэла паваліўся на падлогу.
Ручаіны крыві пацяклі ў яго
з рота і носа...

— Хоць забеце, але не ска-
жу,—ледзь чутна, але цьвёрда
прамовіў Арэла.

Працаваў Арэла вучнем у абутковай майстэрні.

НАГА

ДЗЯДЗЬНІ

ФРУХТЭН-
БЕРГА ■■■

(Праўдзівае здарэнне)

В. Ляшэвіч.

Бум-бум! Бах! Тра-та-тах!—
Вось у такія часы дзядзька Фрух-
тэнбэрг трапіў у войска.

Тады Польшча змагалася за
сваю „незалежнасць“, як ка-
залі памешчыкі і фабрыканты,
а за іхняй сьпіною стаялі па-
мешчыкі і фабрыканты Фран-
цыі, Англіі і іншых краін.

Ад гэтых багаццяў-капіталі-
стаў працоўныя Расіі адабралі
зямлю, фабрыкі, чыгункі, ка-
пальні. Капіталісты страцілі свае
багацці ў Расіі і баяліся, што
страцяць і яшчэ больш, калі
рабочыя і сяляне ў іхніх краі-
нах зробіць тое-ж, што баль-
шавікі ў Расіі.

І таму яны выслалі на вайну
супроць Савецкай Расіі белыя
войскі Польшчы, Літвы, Латвіі,
Эстоніі, Фінляндыі і іншых краін,
што ўваходзілі раней у склад
царскай Расіі.

Капіталісты Заходня-Эўрапэй-
скіх дзяржаў кіравалі гэтымі
краінамі і дапамагалі ім войскам,
зброяй, грашмі. Яны-ж органи-
завалі супроць нас усіх рускіх

белагвардзейцаў, якіх ня зьні-
шчыла рэволюцыя.

І вось у такі час, у 1920 го-
дзе, дзядзька Фрухтэнбэрг тра-
піў у польскае войска. І яго,
як тысячы другіх, благаславіў
рабін, рэбэ Довід, на змаганьне
за „айчыну“ — Польшчу су-
проць „барбараў“ - бальшаві-
коў. Гэта быў час, калі над
Варшавай гатоў быў узьвіцца
чырвоны сьцяг, калі ня толькі
ў Заходняй Беларусі і Заход-
няй Украіне, але і ў самой
Польшчы шмат дзе былі Са-
веты...

Бум! Бах! Тра-та-тах! — трое
сутак разьлягаліся гримоты
стрэлаў пад Варшавай...

Сярод батальёну польскай пя-
хоты, закураны дымам пораху,
запырсканы гразёю змагаўся
дзядзька Фрухтэнбэрг супроць
бальшавікоў...

За каго змагаўся?

За тых, каго пакінуў у цес-
най халупцы ў Марцінкавічах
на Віленшчыне?

За таго, хто на Лодзінскай фабрыцы стаяў ля варштата? За таго, хто ў вёсцы зямлю потам зьліваў?

Не!

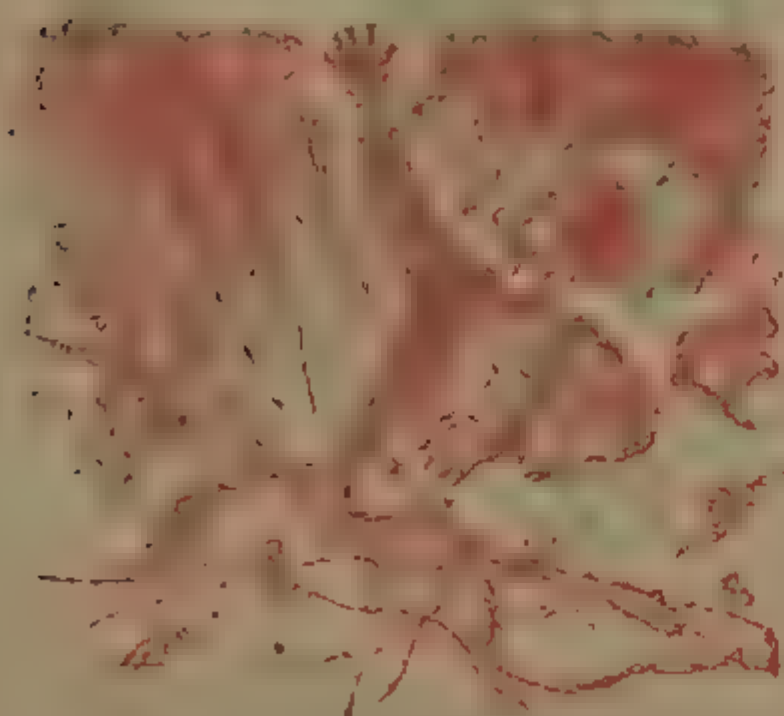
Не за іх, а за тых, хто жыве з працы гэтай, з крыві, з поту рабочых, сялян...

Вось за каго змагаўся дзядзька Фрухтэнбэрг у тыя дні. Не разумеў тады гэтага дзядзька Фрухтэнбэрг, бараніў, пакуль...

— Бах! — разарваўся блізка знарад, а што потым было — аб гэтым дзядзька Фрухтэнбэрг ужо ня памятаў.

У шпіталі дзядзька Фрухтэнбэрг хацеў нагой паварушыць і тут толькі заўважыў, што няма ў яго нагі... Скаціліся дзьве сьлязінкі з вачэй дзядзькі Фрухтэнбэрга...

А потым кульбы і дзеравяшкі замянілі нагу, жывую чалавечую нагу.

— Бах! — разарваўся блізка знарад...

Адгрымелі грывоты вайны. Зноў у Марцынкавічах дзядзька Фрухтэнбэрг, зноў у цеснай халупцы, дзе яшчэ больш няўтульна зрабілася: гаспадар — без нагі...

Міналі гады, расла „магутнасьць“ дзяржавы, толькі слабейшым рабіўся бязногі дзядзька Фрухтэнбэрг, толькі сохла Двэйра, яго жонка, галоднымі гадаваліся Мотя і Роза, яго дзеці...

І з кожным годам мацнеў націск на рабочых і сялян. Павялічвалася эксплёатацыя працоўных. Багацелі багацеі, бяднелі беднякі. Расла „магутнасьць“ панскай дзяржавы.

Узьнімаліся рабочыя на барацьбу, паўставалі сяляне, пашыраліся лістоўкі камуністаў. Усё больш галеў гэрой вайны з бальшавікамі, інвалід Фрухтэнбэрг. У беспрасьвецці пачынаў разумець тое, чаго раней не разумеў: за каго змагаўся, праз каго нагу страціў.

Вось яны тыя, праз каго інвалідам стаў: гмінная ўлада ападаткавала беспрацоўнага калеку Фрухтэнбэрга на 50 злотых.

Ня можа ўнесці падатку дзядзька Фрухтэнбэрг. Адкуль у яго грошы такія? Мо' абшчына дапаможа? Дзе рабін той, што на вайну выпраўляў?

— Абшчына ня можа ўно-

сіць за ўсіх падаткаў,—так адказаў рабін Довід.

— Дзяржава перажывае моцны гаспадарчы крызіс. Ні скасаваць, ні зьменшыць падатку ня можам,—так адказаў у гміне войт, пан паручнік і начальнік Фрухтэнбэрга ў бойцы пад Варшаваю...

Падатак ня быў унесены.

І ў адзін дзень зьявіўся да дзядзькі Фрухтэнбэрга сэквэстратар (зборшчык падатку) для спагнаньня 50 злотых „звычайным парадкам“.

Гэты „звычайны парадак“ заключаецца ў тым, што ў бедняка, неакуратнага платніка падаткаў, апісваецца і забіраецца хатняя маемасьць на суму ня ўнесенага падатку.

Спакойна спаткаў дзядзька Фрухтэнбэрг пана сэквэстратара: з хаты выносіць няма чаго...

Так думаў дзядзька Фрухтэнбэрг сустракаючы пана-сэквэстратара. Няма чаго апісваць, няма чаго выносіць з хаты—убачыў гэта, зразумеў гэта пан сэквэстратар. І тады сілаю адабраў ён ад Фрухтэнбэрга... яго дзеравяную нагу. Дзеравяную нагу, якую дала яму дзяржава, тая „айчына“, за якую ён змагаўся ў 1920 годзе.

Вось яна панская ласка! Вось яна падзяка „айчыны“ за пралітую кроў!

Доўга змагаўся бедны калека за сваю нагу, пакусаў рукі сэквэстратару і паліцыянту, але сіла была на іх баку... Расправіўшыся з дзядзькам Фрухтэнбэргам, пан сэквэстратар гэтак-жа пачаў спяганяць падатак з удавы паплечніка ў змаганьні пад Варшаваю—Сары Каган.

Штурхнуў у грудзі пан сэквэстратар небараку Сару, адбіраючы апошнюю падушку, цягнуў коўдру з хворае дачкі—Леі...

І гэтага не магло стрымаць набалелае сэрца дзядзькі Фрухтэнбэрга... Схапіў ён жалезны прэнт і праз акно шпурнуў яго ў галаву пана сэквэстратара...

А што потым было—пра гэта раскажуць хіба сыцены астрогу, куды трапіў бязногі змагар за „незалежнасьць айчыны“ Польшчы...

Сілаю адабраў ад Фрухтэнбэрга дзеравяную нагу.

Апавяданьне політвязьня СЬВІТКІ.
Малюнкi ПАШКЕВІЧА.

Гэта быў першы дзень ката-
ліцкага вялікадня. У аднэй з
камэраў сумна сядзелі політ-
вязьні^{*)}. Ані лусты хлеба з волі,
аніводнае пасылкі.

За абедам сёрбалі падкалотку
з пратухлай ржаной мукі, ад
якой яшчэ больш падцягвала
жываты,—а вечарам „гарохавы
суп“, які складаўся з літра вады,
5-х гарохавых шалупінак і гні-
лое бульбы. Адным словам,
ежа была сьвяточная.

У 5 гадзін, як заўсёды, ад-
чыніліся дзьверы і ў камэру
ўкаціўся, сапучы, як кормны
парсюк, „старшы“. Палічыў
сваімі заплыўшымі ад жыру
вачыма вязьняў і моўчкі выка-
ціўся. Загрымелі, заляскалі за-
валы, засовы, забразгалі ключы,
і дзень у вастрозе скончыўся.

У камэры было ціха, ціха...
Кожны аб нечым думаў, пера-
носячыся ў думках у свае да-

лёкія глухія вёскі, дзе без свайго
кармільца пухла з голаду сям'я.

Праз адчыненае ўверсе ма-
ленькае вакенца з тоўстымі
кратамі недзе з гораду несьліся
ледзь чутныя гукі аркестры.

Гэта паны сьвяткавалі вялік-
дзень.

Чуючы гэтыя далёкія гукі,
агнём кіпела сэрца вязьняў.

— Вось вясяляцца, напіўшыся
людзкае крыві і сьлёз, тыра-
ны,—прагаварыў адзін з політ-
вязьняў, седзячы на „прычах“²⁾.

— Эх, каб гэта іх цяпер у мае
рукі... Сьціскаў ён свае жылі-
стыя худыя кулакі.

Камэра маўчала... Нянавісьць
да паноў засланяла сабою іншыя
думкі. Пры кожным мацнейшым
водгуку далёкае аркестры вя-
зень, што ляжаў на „прычах“,
неспакойна варочаўся з боку
на бок, пасылаючы недзе ў
прастор пякучыя, злыя пра-
клёны...

^{*)} Політычныя зьняволеныя.

²⁾ „Прычы“—вары.

А аркестра гримела... Паны балявалі.

* *

Раптам дзікі крык прарэзаў паветра: „Таварышы! Ратуйце! Б'юць!“ І далей пачуліся прыдушаныя енкi...

Усе вязьні сарваліся з сваіх месцаў і кінуліся да вокнаў. Енкi несліся з жаночага аддзелу... Нацягнутыя, як струны, нэрвы вязьняў гатовы былі лопнуць...

Усе дрыжалі.

„Далоў, прэч катаў!“—спалахнула порахам з вокнаў жанчын... І грэбля сарвалася.

Учапіўшыся за краты вакна, нібы хочучы іх вырваць з муру, крычалі ўсе, як звар'яцелыя. Гэта быў проста рык раненага зьвера ў клетцы... Крык накіпеўшай у грудзёх нянавісьці і болі. Паляцелі шыбы... Адзін з вязьняў з нейкім дзікім шалам пачаў біць нагамі і кулакамі ў акутыя жалезам дзьверы. Усё змяшалася. І шалёныя крыкі сотні грудзей, і стукат удараў у дзьверы, і звон разьбітых шыбаў—усё гэта зьлівалася ў нейкі нячуваны крык.

Грымнулі трывожныя стрэлы перапалоханых вартаўнікоў, і, быццам у адказ на іх, пасыпаліся шыбы з другога, ужо крымінальнага павільёну. І адтуль віхураю вырвалася і далучы-

лася да крыку політычных вязьняў дзікае і страшнае: „Сьмерць паном!“

Вастрог гудзеў... Грымеў... Стагнаў... Камэра адчынілася і ў яе з рэвольверамі і шашкамі ў руках уварваўся дзікі п'яны натоўп афіцэраў, жаўнераў, паліцыі і нейкіх узброеных цывільных і дазораў на чале з інспэктарам. Пачуліся нялюдзкія крыкі болю, стукат падаючых на падлогу цел... І азьвярэлыя выкрыкі ўзброеных.

Пырснула з разьбітых прыкладамі і шашкамі галоў кроў... Пачалася расправа.

А вастрог яшчэ ўсьцяж гудзеў і стагнаў ад крыкаў, па-

Учапіўшыся за краты вакна, крычалі ўсе, як звар'яцелыя

куль яны не перайшлі ў глухія
стогны...

Па камэрах і калідорах ва-
строгу жандары цалюткі дзень
абмывалі аблепленыя крывёю
сьцены, скрэблі і чысьцілі пад-
логу ад вялікіх чорна-чырво-
ных плямаў.

А ў сырых душных лёхах
ляжалі няпрытомныя і з паразь-
біванымі галовамі, з пакалеча-
нымі тварамі, паламанымі рэб-
рамі і з паадбіванымі лёгкімі і
пячонкамі, скутыя ланцугамі
вязьні.

Пачалася расправа...

Ціха было ў вастрозе...
А паны балявалі...

ЧЫРВОНЫ АБОЗ

Верш В. Сулімчына

Агаліў палеткі
Сонцавейны жнівень,
Агаліў зубамі
Жатак стракатух...
Верасень маўклівы
Чырваніць калінай,
Верасень маўклівы
Прывітаў зямлю.

За зялёным лесам
Трактары грукочуць,
Ворыва канчаюць
Пад азімы клін...

Па сырой дарозе
Рыпаюць-гамоняць,
Рыпаюць-гамоняць
Цяжкія вазы.

Ціха крочаць коні,
Рыпаюць калясы.
Разьлівае чырвань
У паветры сыцяг —
Гэта едуць з хлебам
Новыя абозы,
Хлеб вязе у горад
Ленінскі колгас.

МОЛЕНТЫЎНА? ДАПАМОГА

Нядоўга прастаяла хорошае асеньняе надвор'е. Пашлі дажджы. На вуліцах стала мокра і гразка.

Як сапсавалася надвор'е, дык у нашай групе дваіх і не далічыліся: Петрыка і Марылькі. І пазаўчора ня было іх, і ўчора ня было іх у школе. Сёньня дзеці, якім па дарозе, забягалі па іх. Толькі ў школу іх не прывялі: у Петрыка чаравікі зусім дрэнныя, а ў Марылькі, апрача летніх сандаляў, на нагах нічога няма.

Як быць? Не заставацца-ж Петрыку і Марыльцы бяз вучэньня?

— Калі аб'яўлена, каб усе вучыліся, дык ім трэба даць абутак,—сказаў Міхась.

— А Марылька заўсёды галодная, ёй трэба даваць дармова сьнеданьні і даць паліто к зіме,—дадала Вера.

— А хто будзе даваць?—запыталася настаўніца.

— Савецкая ўлада, — не падумаўшы, адказаў Міхась.

Не згадзіліся з ім дзеці.

— Аднэй савецкай уладзе цяжка дапамагчы.
Мы дапаможам і камітэт садзейнасьці.

— А яшчэ ёсьць „Прыхільнік дзяцей“, — успомніў Кастусь, — і ён дапаможа.

Тут-жа парашылі скласьці сьпіс дзяцей беднаты сваёй групы, напісаць ліст у таварыства „Прыхільнік дзяцей“, зьвярнуцца ў камітэт садзейнасьці і да загадчыка школай за дапамогай. Перагаварыць з вучнямі старэйшых груп, каб паставіць платны вечар, а грошы аддаць на дапамогу бедным вучням. Так і зрабілі.

Праз некалькі дзён Петрык і Марылька прышлі ў школу ў новым абутку. Апрача таго, Марыльцы далі паліто і гарачыя сьнеданьні.

1. Ці праведзена ў вашым школьным раёне ўсеагульнае навучаньне?

2. Што вы зрабілі для дапамогі ўсеагульнаму навучаньню.

3. Організуйце дапамогу дзецям беднаты.

4. Даведайцеся ў загадчыка, колькі абыходзіцца ўтрыманьне другагодніка.

5. Організуйце брыгады па дапамозе непасьпяваючым вучням.

6. Пра ўсю сваю работу пішэце ў рэдакцыю „Іскраў Ільліча“.

Нарыс В. С.

Малюнкi Ёл. СТАНКОВIЧА.

Разам з ростам усяе соцьялістычнае гаспадаркі, расьце і сельская гаспадарка. Вёска, з яе дробнымі, жабрацкімі гаспадаркамі зусім мяняецца. Замест яе растуць і мацнеюць буйныя соцьялістычныя гаспадаркі — колгасы. Для колгасаў і саўгасаў патрэбны машыны. Машынамі лягчэй і хутчэй рабіць.

Раней у нас, на Беларусі, ня было заводаў, якія робяць машыны. Машыны мы прывозілі з-за мяжы. Цяпер мы будзем свае буйныя заводы.

У Гомелі нядаўна пабудован завод, які робіць машыны для сельскай гаспадаркі. Гэты завод завецца Гомсельмаш. Ён зьяўляецца адным з буйнейшых заводаў па вырабу сельскагаспадарчых машын.

Робяць на гэтым заводзе пяць тыпаў розных машын: бульбамыйкі, бульбасартоўкі,

сячкальні, канюшынасартоўкі, і сіласарэзкі.

У сельскай гаспадарцы ёсць адна вельмі важная галіна, якой партыя і ўрад аддаюць цяпер шмат увагі.

Гэта — жывёлагадоўля.

Калі ў нашых колгасах і саўгасах будзе шмат добрае жывёлы, дык мы будзем мець многа малочных і мясных прадуктаў. А фабрыкі і заводы будуць мець сыравіну.

Для таго, каб павялічыць колькасць жывёлы, трэба забяспечыць яе кармамі.

А ў нас корму не стае. Гэту цяжкасць нам трэба перамагчы, і мы яе перамагнем.

Адным з самых таных і карысных кармоў для жывёлы зьяўляецца сілос.

Сьцябло кукурузы, сланэчнік, цьвёрдыя балотныя травы, бульбоўнік, бацьвіньне рэдзкі, буракоў, якое прападае дарэмна —

усё гэта можна ператварыць у добры корм—сілос. Ім можна пракарміць сотні тысяч жывёлы.

Калі замест сена даваць каровам сілос, зробленыя з гэтай-жа травы, дык каровы ўдвая больш будуць даваць малака.

Зелень для сілосу трэба дробна парэзаць. Але ці-ж рукамі многа нарэжаш? Патрэбна машына-сіласарэзка.

Сіласарэзкай за гадзіну можна нарэзаць 4000 кілёграм зеленай ня толькі нарэзаць але і падаць уверх па трубах у сілосную вежу.

Чым больш выпусціць такіх машын Гомсельмаш, тым больш сілосу змогуць загатоўіць нашы колгасы і саўгасы.

Машына бульбасартоўка падыяе бульбу на тры сарты: дробную, сярэдняю і буйную. Бульбу, якая ідзе на кармы, мыюць машынай бульбамыйкай.

Сячкарня рэжа з саломы сечку, якую зімою прыбаўляюць у корм жывёле. Кінюшына сартоўка ачышчае насенне канюшыны ад насення рознае іншае травы.

У барацьбе за кармы машына наш ланшы памочнік.

Вялікі завод Гомсельмаш! У чатырох доўгіх сьветлых памяшканнях змяшчаюцца 7 цэхаў заводу. Цэхі—ліцейны, жалезазагатоўчы, кавальскі, лёгка-кацельны і дрэваапрацоўчы завуцца падрыхтоўчымі. Яны падрыхтоўваюць чыгунныя, ста-

лёвыя, жалезныя і дэравяныя часткі машын.

Мэханічны цэх апрацоўвае металічныя часткі будучых машын. На іх робяць розныя нарэзы, выкручваюцца дзіркі.

З гатовых частак у зборным цэху складваюць машыны. Сабраную гатовую машыну пробуюць, ці спраўна яна. Калі машына спраўна, калі ўсе яе часткі працуюць добра, на ёй ставяць нумар і адпраўляюць у колгасы і саўгасы ўсяго нашага Савецкага Саюзу.

Гомсельмаш—адзін з заводаў, які абсталёван па апошняму слову тэхнікі.

Новыя машыны, якія працуюць на заводзе, патрабуюць уважлівых, умелых адносін да сябе. Таму на заводзе органи-

заваны гурткі па вывучэнні тэхнікі. У гэтых гуртках рабочыя вучацца, як лепш працаваць, як лепш правіць машынай.

Акрамя гэтага, замацаванне рабочых на сталую работу за сваімі варштатамі дае ім магчымасць добра азнаёміцца з сваімі машынамі.

З кожным днём завод павялічвае выпуск машын. У 1932 годзе Гомсельмаш павінен даць колгасам і саўгасам Савецкага Саюзу 11000 сіласарэзак, 3000 сячкажняў і 8 з паловай тысяч іншых машын.

Піонеры і акцябраты Гомсельмашу павінны дапамагчы сваім бацьком поўнасьцю выканаць заданьне па вырабу машын заводам.

ПІОНЕРСНІ

Колос

А. Янімовіч

Уривак з аповесці „ПЕРАМОГА”
Малюнкi Я. САМАТЫЯ

...К канцу лета пляц каля курынага шалаша стракаціўся сотнямі пісклявых стварэнняў. Страшэнны гармідар узьнімалі яны тут, нейкую сваю бязладную музыку стваралі, асабліва, калі надыходзіла пара карміць іх. Кураняты не маглі стоўпіцца ў адным месцы, пішчом лезьлі ва ўсе шчыліны, на агароды, і хлопцы разрываліся, даглядаючы іх. Яны насілі ў драўляных вёдрах ваду, разьлівалі яе ў карытцы, часта зьмянялі на сьвежую, падгатаўлівалі крупяную кашу, даглядалі, каб усе кураняты былі накормлены і напоены. Але работы з кожным днём прыбывала і прыбывала. Кураняты расьлі, а разам з гэтым расла і работа. Аднак Сыцёпка ніколі не адчуваў стомы. Наадварот, яму здавалася, што тут якраз і не работа. Гэта ня тое, што араць камяністыя

горы. Такая работа радавала яго, захапляла.

Аднаго разу Сыцёпка сказаў Юзіку:

— Чаму-б нам не завесці яшчэ трусікаў?

— Ну, тут і гэтай чарадзе рады ня даць,—скрывіўся быў Юзік.

— Гэта не бяда. У нас ёсьць атрад, які пакуль што нічога нам не дапамагае. Калі кожны будзе працаваць так, як мы, тады сьмела можна да гэтай чарады прыбавіць яшчэ сотню-другую трусікаў.

— І не адных трусіках,—зацікавіўся потым Юзік,—а качак, гусей.

— Ды мы тут свой піонэрскі колгас організуем,—загарэўся новымі размахамі работы Сыцёпка. Вось што. Давай, Юзік, пагаворым аб гэтым на савеце атраду. Калі згодзяцца праў-

леньне напэўна не пашкадуе нам грошай, каб купіць на развод трусікаў. Пра качак і гусей сёлета гаварыць позна. А вось трусікі—гэта можна.

— Ты праўду кажаш, Сьцёпка. Мы часта на савеце атраду думаем аб грамадзкай нагрузцы для піонэраў. Выбіраем іншы раз зусім бескарысную работу, а на тое, аб чым ты гаворыш, забываемся. Гэта-ж і будзе асновай работы атраду. Канешне, аб гэтым варта пагаварыць. І ня толькі пагаварыць—заразжа зрабіць.

* * *

...Стэфка заклікала дзяцей да парадку і пачала праводзіць сход.

— Сёньня нам, дзеці, трэба абмеркаваць вельмі важнае пытаньне,—пачала Стэфка.

Дзеці сьцішыліся. Цікава, якое-ж гэта важнае пытаньне? Яны даўно прасілі Стэфку арганізаваць паход у колгас „Новы Шлях“, пад граніцу, дзе можна будзе ўбачыць многа цікавага, асабліва-ж сапраўдных жывых жандараў, аб якіх яны так многа чулі апавяданьняў ад старэйшых. Мусіць, пра гэта і будзе сёньня гаворка?

— Наш атрад, дзеці, яшчэ дагэтуль не знайшоў свайго пэўнага месца ў колгасе,—гаварыла далей Стэфка.—А гэта вельмі кепска.

Яны насілі ў драўляных ведрах ваду, разлівалі яе ў карыты, зьмянялі на сьвежую...

— Праўда, што цікава. Адзе-ж ён наш атрад, калі не ў колгасе? — перапыніў яе Зьмітрок.

— Ціха, Зьмітрок, лепш паслухай, потым будзеш гаварыць, дакорліва ўпікнула яго Стэфка і казала далей:—Мы больш займаліся рознымі гутаркамі і гульнямі, чым карыснай работаю. Праўда, кожны з нас у асобку ня гуляе, сее-тое робіць. Але ўвогуле нашай работы ня відаць. І вось мы на савеце атраду парашылі злучыць усю нашу работу ў адно. Мы парашылі ўзяць шэфства над гадаваньнем курэй і цялят у колгасе. Больш дакладна пра гэта нам раскажа Юзік. Мы яго і паслухаем. Толькі адна ўмова—слухаць уважліва і не перапыняць, як гэта робіць Зьмітрок.

— Я-ж і слухаю гэтак, уважліва, як ты кажаш,—не сьцярпеў, каб не адгаварыцца Зьмітрок.

— Ну, гавары, Юзік,—дала слова павадырка Юзіку!

Юзіка дзеці заўсёды слухалі лепш, чым нават Стэфку. Ён жа адзін пакуль што з усіх вучыцца ў местачковай сямігодцы. Яшчэ няма ніводнага чалавека ў колгасе, які вучыўся больш за Юзіка. Апрача таго, Юзіку даручана такая работа, якую ня кожны мог-бы рабіць і з старэйшых. Яго работа ўжо набыла славу. Да яго часта прыхаджае сам аграном, гутарыць з ім, як з дарослым, навучае, дае розныя цікавыя кніжкі па гадоўлі курэй. Чаму-ж не паслухаць Юзіка.

Юзік узяў у рукі невялічкі кавалачак сьпісанай паперкі і пачаў расказваць.

— За гэта лета мы вывялі

— *Мы ж тут свой піонёрскі колгас організуем!*

праз наш невялічкі інкубатар каля тысячы куранят. Гэта справа самая выгадная і прыбытковая для колгасу. Страты на курэй у нас пакуль што зусім невялікія. І вось уявеце сабе, колькі птушынага мяса мы зможам даць дзяржаве толькі за адно лета? Але-ж на гэтым абмежавацца нельга. Усё даводзіць аб тым, што гэтую справу мы павінны пашыраць і разьвіваць далей. Аднак за курамі патрэбен догляд. Пакуль што мы спраўляліся траха-што ўдваіх—я і Сьцёпка. Цяпер-жа нам трудна даць рады, апрача таго, увосень я іду вучыцца. І мусіць, пойдзе таксама і Сьцёпка. Вось атраду і трэба падумаць, хто застанецца на наша месца.

— Мы!—загаманілі піонэры

— Я так і думаю, што вы. Увесь атрад павінен узяцца і адказваць за гэтую работу. Але на ўвесь атрад работы будзе малавата. Мы аб гэты таксама думалі на савеце і парашылі, каб піонэры ўзялі шэфства ня толькі над курамі, а і над цялятамі, якіх цяпер даглядаюць нашы маткі. Мы гэтым самым аслабанім ад работы сваіх матак, якія змогуць рабіць іншую работу.

— Вось гэта праўда! Чаму дагэтуль так не зрабілі?—не сьцярпеў Віця.

— Зробім, зробім, яшчэ ня позна,—сьцішала яго Стэфка.

— Ну, вось, здаецца і ўсё,— скончыў Юзік.

— А пра трусікаў?—напомніў яму Сьцёпка.

— Ага, я чуць не забыўся. Мы гаварылі з Міляўскім і ён нам дакляраваў адпусьціць грошы на развод трусікаў.

— Ой, якія яны харошанькія— замітусілася піонэрка Волька.— Я бачыла іх у Сымона...

— Такіх, як у Сымона, мы разводзіць ня будзем,—казаў Юзік.—У яго трусікі дробныя і гадуюцца пад печкаю ў норах. Мы-ж развядзем вялікіх, буйнай пароды і наробім для іх клетак.

Трусікі, здавалася, найбольш зацікавілі ўсіх. Пасыпаліся выкрыкі, збор зашумеў.

Потым, калі Юзік скончыў, гаварылі ўсе. Трудна было супакоіць дзяцей. Гаварылі без парадку, колектыўна, але гэтае выказваньне было яснае: усе за тое, каб атрад зараз-жа ўзяўся за такую работу.

Калі ўсе нагаманіліся ў ахвоту, папрасіў слова і Сьцёпка.

— Даць Сьцёпку выказацца!

— Няхай гаворыць Сьцёпка!— згаджаліся ўсе, хоць ня было цяжкіх слухаць тады, калі хацелася кожнаму гаварыць самому.

Сьцёпка нікалі ня выступаў на зборах атраду. Усё сароміўся,

бяўся, што нічога цікавага ня скажа і з яго ўсе будуць сьмяяцца. Так і сёньня. Увесь час ня спускаў ён з думак свае прапановы. Усё ніяк ня мог адважыцца, каб устаць і сказаць, што думае. І ўжо, калі канчаўся збор, Сьцёпка перамог сваю нясьмеласьць. Ён пачырванеў, загарэўшыся сьвежым румянцам, сэрца затахкала так, што вось-вось выскачыць з грудзей. У першую хвіліну Сьцёпка раптам як-бы забыўся, аб чым меўся

Юзік узяў у рукі невялічкі кавалачак сьпісананай паперы і пачаў расказваць.

гаварыць, ніяк ня мог вылучыць галоўнага з таго, аб чым думаў.

— Ну, мы слухаем, Сьцёпка запомніла яму Стэфка.

Перасохшы Сьцёпкаў язык раптам нібы адарваўся ад паднябеньня і заварушыўся. Ён сам, здавалася, ня чуў у гэты час свайго голасу, бо гаварыў блытана і няскладна. Сьцёпка больш

думаў, чым гаварыў, таму і ня-
складна ў яго выходзіла. Піо-
нэры ў першыя хвіліны слухалі
неахвотна. Нічога цікавага! Усе
гэта ім вядома. Але, калі Сыцёпка
загаварыў аб Галіцы, сяўбе і аб
тым, што атрад павінен абвяс-
ціць сябе ударным і выклікаць
на гэта сваіх бацькоў, усе за-
ціхлі. Многія лавілі Сыцёпкавы
словы ня толькі вушамі, але і
шырока раззьзяўленымі ратамі.

— Мы ведаем,—канчаў сваю
прапанову Сыцёпка,—па газэтах
што піонэры ня толькі ўмеюць
сьпяваць і маршыраваць, а і ра-
біць вялікую карысную работу.
Атрады выклікаюць сваіх баць-
коў—рабочых і колгасьнікаў—
на спаборніцтва. І гэта значна
дапамагае ў працы. Так павін-
ны зрабіць і мы. У нас у кол-
гасе работы многа. А ці-ж усе
добра, па шчырасьці, да адказу
працуюць?—Не,—сам-жа адка-
заў Сыцёпка на сваё запытаньне.
А трэба, каб усе працавал як

раз да адказу. Тады мы і ба-
лота асушым, і засеяць пась-
пеем. Мы возьмем на сябе аба-
вязак акуратна даглядаць курэй
і цялят, а бацькі—асушыць ба-
лота і да восені ўсеяцца. А раз
бацькі падпішуць з намі такі
дагавор, яны будуць старацца
не паддацца нам, — скончыў
Сыцёпка.

Цяпер уся чырвань з яго
твару змылася, і Сыцёпка сам у
сабе заўважыў вялікую пера-
мену: канчаў ён ня так, як па-
чынаў. Ніякай палахлівасьці і
ценю не засталася.

Стэфка пахваліла прапанову
Сыцёпкі, а піонэры выказалі
сваю згоду з яго думкамі руч-
нымі воплескамі. І тут-жа Стэфка
прагаласавала Сыцёпкаву прапа-
нову. Усе згадзіліся. А для скла-
даньня дагавору па соцспар-
ніцтву выбралі камісію, куды
першым кандыдатам увайшоў
Сыцёпка.